

БІБЛІОТЕКА

МІМСГ

ВОЄННІ РОКИ

1941 - 1945

РОКИ ВАЖКИХ ВИПРОБУВАНЬ

(1941-1945)

Великим випробуванням для всього народу СРСР стала Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років. У вересні 1941 р. було прийнято рішення про евакуацію інституту до Ашхабаду. Студенти, викладачі і співробітники були евакуйовані і склали основу факультету механізації сільського господарства Туркменського сільськогосподарського інституту ім. Калініна. Сюди ж переправили основне обладнання, 40 тис. книжкового фонду бібліотеки і найбільш цінне майно.

Мелітопольці активно включилися в навчальний і трудовий процес. У листопаді 1941 р. розпочалися заняття на 4-му курсі. Прискорено, без захисту дипломів, було випущено 120 інженерів-механіків.

Бібліотека в той час також виконувала свої функції. Разом з фондом до Ашхабаду виїхала бібліотекар Соловйова Т. М., яка продовжувала там працювати у бібліотеці і забезпечувала студентів необхідною літературою. Основу фонду склали навчальні видання, які були необхідні для продовження навчання студентів. Саме Тетяна Максимівна Соловйова увесь період евакуації виконувала обов'язки начальника бібліотеки.

*Приказ № 33 по Мелитопольскому Институту Инженеров
Механиков с/х им. ОГПУ от 21 апреля 1944 г.*

*«Назначить и. о. начальника библиотеки института Соловьеву
Татьяну Максимовну с 15 апреля 1944 г. с зарплатою по смете»*

Після визволення Мелітополя разом з фондом бібліотеки вона повернулася до Мелітополя і працювала старшим бібліотекарем у бібліотеці інституту до 1947 року. В архівах інституту, на жаль, не залишилось особової справи Тетяни Максимівни, лише короткі спогади про неї та стислі рядки наказів.

ВІДРОДЖЕННЯ

(1944-1952)

Після визволення міста у жовтні 1943 року, поступово місто поверталось до життя. До осені 1944 року, вже через рік після звільнення міста, було відбудовано десять підприємств, залізничний вузол, станцію Мелітополь, 14 шкіл. Ще до повернення інституту з Ашхабаду йшла напружена підготовка до його повернення. У червні 1944 р. директор інституту Г.Ф. Гулівер видає наказ № 45 про реєвакую, у якому було зазначено:

« ..Тов. Мануйлову А. В. прийнять от директора Туркменского института, все сданные ей по описи 1941 года имущество библиотеки, обеспечит тщательную упаковку, погрузку и перевозку в город Мелитополь в августе 1944 года»....

Місяцем пізніше завідувачкою бібліотеки у Мелітополі призначається Беркович Х.Ш., яку наказом було введено до складу ради інституту. Відносно особистості Беркович Х. Ш. також не збереглося ніяких відомостей. Залишились тільки накази щодо роботи бібліотеки та її прізвище, як завідувачки бібліотеки

До повернення інституту з евакуації проводилася певна робота з комплектування штату інституту. На посади бібліотекарів було зараховано Войкову В.М. та Лещенко А.Г., яким необхідно було заступити на посади після повернення бібліотеки з Ашхабаду.

У серпні 1944 року інститут повернувся до рідного міста, зруйнованого війною. Навчальні корпуси, лабораторії за роки війни перетворилися в руїни.

Фашистська окупація завдала величезних збитків. Загальний збиток, нанесений інституту, складав 4,686 тис. крб. Викладачі, студенти - всі разом, відстроювали навчальні корпуси. Розпочався другий період життя інституту - період відбудови і відновлення. В той же рік інститут було перейменовано на Мелітопольський інститут механізації сільського господарства (МІМСГ).

Післявоєнний період був важким і для бібліотеки. До Мелітополя повернулася невелика частина обладнання і 5 тис. книжкового фонду бібліотеки. Більшість фонду залишилася у Ашхабаді для продовження навчання студентів Туркменського сільськогосподарського інституту. Частиною свого фонду поділилися ашхабадські колеги. До цього часу у фонді бібліотеки університету зберігаються книги зі штампом ТСПІ ім. Калініна.

Бібліотеці було відведено праве крило на 2-му поверсі навчального корпусу інституту (тепер корпус № 3). Там розмістився абонемент і читальний зал.

Разом з відродженням інституту, розпочиналась напружена робота з відновлення роботи бібліотеки. Спочатку була проведена повна інвентаризація всіх матеріальних цінностей, у т.ч. і повернутого фонду. Також, згідно післявоєнного штатного розкладу, склад бібліотеки було встановлено в кількості 4-х співробітників: Беркович Х. Ш. - завідувача бібліотекою Леценко А.Б. - ст. бібліотекар Коваленко М.Є. - каталогізатор Войкова В.М. - бібліотекар Оклади бібліотекарів були 200-250 крб., у завідувачої - 350 крб. Вже у грудні 1944 р., вони були збільшені більше ніж у 2 рази.

***Приказ № 74 по Мелитопольскому Институту Инженеров
Механиков с/х им. ОГПУ от 12 декабря 1944 г.***

***«На основании распоряжения Главвузов НКЗ СССР от 4.12.1944
г. № 356 установить работникам библиотеки следующие оклады: Зав.
библиотекою... 800 р. Ст библиотекарь. 650 р. Библиотекарь... 500 р.
Библиоткарь (каталогизатор)... 500 р.***

У лютому 1945 року директор інституту Г.Ф. Гулівер видав наказ № 22 щодо проведення до 1 березня 1945 р. повної інвентаризації книжкового фонду.

Приказ № 22 по Мелитопольскому Институту Инженеров Механиков с/х им. ОГПУ от 10 февраля 1945 г.

...§ 2 Учитывая, что инвентаризация библиотеки не проведена... приказываю: 1. Под личную ответственность зав. библиотекой Беркович закончить полную инвентаризацию книг к 1 марта 1945 г. 2. Акты инвентаризации представить мне на утверждение.

Для прискорення цієї роботи були задіяні 3 помічника - лаборанти кафедр. Сам акт інвентаризації не зберігся, але в книзі сумарного обліку залишилися дані.: «у 1945 році книжковий фонд налічував 32408 прим.». Зрозуміло, що більша частина довоєнного фонду була втрачена. Фонд бібліотеки поповнювався за рахунок різних уцілілих фондів міських, районних бібліотек, дарованих книг. В основному, це була суспільно-політична та художня література. З 1944 р. бібліотека почала отримувати періодичні видання. Одним з перших був «Свод изобретений Союза ССР», - на той час повнотекстові описи винаходів. Сьогодні - ці видання є бібліографічною рідкістю, якими і досі користуються сучасні науковці. Бібліотека отримувала дане видання довгі роки і зібрала майже повну колекцію описів винаходів СРСР.

З 1 жовтня 1944 р. в інституті відновився навчальний процес на всіх 5-ти курсах (всього - 188 студентів). У 1945 році на 1-й курс було прийнято ще 150 студентів. Важка війна добігала кінця. Зруйновані міста і села чекали на відбудову. Люди мріяли про мирне, спокійне життя, мріяли про щасливе майбуття.

Гулівер Г.Ф.

Керівництво інституту, директор Г.Ф. Гулівер приділяли в той час багато уваги роботі бібліотеки і накази тих часів говорять самі за себе. Основа для навчання - забезпеченість підручниками та навчальними посібниками студентів. На той час навчальний фонд складав близько 3 тисяч, що не задовольняло потреби навчання. Необхідність придбання нових підручників і посібників розуміло і керівництво інституту. У квітні 1945 р. зав. бібліотекою Беркович Х.Ш. було відряджено до Москви *«для зв'язи с бібліотеками, колекторами інститутів и заключения договорів на получение літератури для інститута»*.

Читачами бібліотеки на той час були 529 студентів і викладачів, яким впродовж року було видано 33614 видань. У воєнні та післявоєнні часи умови роботи бібліотеки були не легкі. Недостатня кількість навчальних видань, стелажів, меблів - ознака післявоєнного періоду. Бібліотека працювала напружено. За браком необхідної кількості літератури, читальний зал працював до пізнього вечора. В архівах зберігся наказ директора № 78 від 27 травня 1945 р., де записано:

«Установить на время зачетной и экзаменационной сессии в институте работу читальни с 8 утра до 10 часов вечера. Зав. библиотекою Беркович Х.Ш. обеспечит бесперебойную работу читальни, снабдив всей необходимой литературой, особенно учебниками, имеющимися в библиотеке в малом количестве. ...до 15 июня 1945 г. оборудовать библиотеку необходимой мебелью, обстановкой, электропроводкой, создав, таким образом, все необходимые условия для нормальной работы студентов и преподавателей в читальне».

У 1945-1946 році до бібліотеки повертаються працювати Р.Г. Крем'янська і Н.В. Мірошніченко (Нудьга), які працювали до евакуації інституту у 1941 році.

Мірошниченко (Нудьга) Надія Василівна пропрацювала у бібліотеці інституту понад 40 років. Працьовита, відповідальна, енергійна людина, яка мала бездоганну пам'ять і високий професіоналізм. Її запам'ятали швидкою і організованою в роботі. Впродовж багатьох років вона була членом комісії з історії інституту. Як ветеран інституту була занесена в Книгу Пошани інституту.

Ріва Григорівна Крем'янська працювала у бібліотеці каталогізатором з 1935-1941 та з 1946-1957 рік. В історії залишились лише скупі факти біографії та фото з її особистої справи в архіві університету, де на нас дивиться усміхнена, життєрадісна жінка.

З серпня 1946 року бібліотеку очолив фронтовик Олексій Ілліч Єрмілов, який керував бібліотекою 31 рік. Він доклав чимало зусиль для її розвитку, формування колективу ентузіастів-однодумців. Життєва і трудова біографія Олексія Ілліча була типовою для покоління, час загартування якого припав на воєнні та післявоєнні роки.

Біографічна довідка: Єрмілов Олексій Ілліч народився **17.10.1915** року у Тульській обл. в сільській родині. У **1934** р. закінчив школу, педагогічні курси, працював вчителем молодших класів.

У **1934** р. закінчив 3-х місячні Всеукраїнські бібліотечні курси у м. Дніпропетровську і отримав спеціальність - бібліотекар. З **1934-1941** рік працював у Мелітопольській дитячій бібліотеці, бібліотеці

Палацу піонерів.

З **16.08.1941 - 08.09.1946** - брав участь у боях на Південному, Сталінградському, 4-му Українському, Карельському та Дальневосточному фронтах.

Нагороджений 4 медалями:

- за оборону Сталинграда;
- за оборону Советского Заполярья;
- за победу над Германией;
- за победу над Японией.

У 1944 р. вступив до лав ВКП(б).

З 1946 по 1977 рр. - завідувач бібліотекою МІМСГ.

1953-1957 - навчання на заочному відділенні Московського бібліотечного інституту ім. В.М. Молотова.

Один з перших наказів новому завідувачу бібліотеки - облаштувати читальні кімнати у гуртожитку і забезпечити їх періодичними виданнями (наказ № 203 від 02.10.1946р.)

З 1946 року штат співробітників бібліотеки оновився. Новий навчальний 1946 -1947 рік бібліотека розпочала у такому складі:

Завідувач бібліотекою - Єрмілов О.І.

Ст. бібліотекар - Соловйова Т.М.

Каталогізатор - Крем'янська Р.Г.

Бібліотекар - Нудьга Н.В.

На жаль, не залишилося ніякої інформації про подальшу долю бібліотекарів воєнного і післявоєнного періоду - Беркович, Лещенко, Войкової, Коваленко. Іноді лише їх прізвища в стислих наказах директора інституту.

Через воєнне лихоліття фонд бібліотеки доводилось створювати майже заново. Перші післявоєнні роки було спрямовано на організацію та поповнення фонду.

Директор наукової бібліотеки Ольга Білоцька

**Художнє оформлення
Ольга Почепня**